

этических качеств компетенций до и после прохождения педагогической и преддипломной практик.

По данным педагогической диагностики мы можем сделать вывод, что в результате формирования профессиональной компетентности на производственных практиках студенты БГПУ развивают все качества академических, социально-личностных, метапредметных компетенций. После прохождения практики студенты имеют устойчивую мотивацию к работе в учреждениях образования.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРЫ:

1. Боровкова, Т.И., Морев И.А. Мониторинг системы образования. В 2 частях. / Т.И.Боровкова, И.А.Морев – Владивосток, ДнГУ, 2004. – 150 с.
2. Вербицкий, А.А. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции / А.А. Вербицкий, О.Г. Ларионова. — М.: Логос, 2009. — 336 с.
3. Хуторской, А.В. Современная дидактика / А.В. Хуторской. – СПб: Питер, 2011. – 544 с.
4. Шамова Т.И. Управление образовательным процессом в адаптивной школе / Т.И. Шамова. – Москва, 2001. – 383 с.

УДК 378.016

*Кубська Л. І., викладач
Відокремлений структурний підрозділ
«Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова,
м. Львів, Україна*

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПТНЗ

Анотація. У статті виокремлено форми інформаційної взаємодії в ПТНЗ із дидактичними цілями, розглянуто дидактичні можливості використання інформаційних технологій, шляхи впровадження та проблеми, які з ними пов'язані.

Ключові слова: інформаційні технології, ПТНЗ, інформація, дидактичні можливості.

*L. Kubska, Lecturer
Separate Structural Subdivision
«Lviv Educational and Scientific Center for Vocational Education»
at M. P. Drahomanov National Pedagogical University
Lviv, Ukraine*

DIDACTIC POSSIBILITIES OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN VET

Abstract. The article outlines the forms of information interaction at vocational schools with didactic goals and examines the didactic possibilities of using information technologies, the ways of their implementation and the problems associated with them.

Key words: information technology, vocational school, information, didactic possibilities.

Упровадження сучасних інформаційних технологій (ІТ) у навчальний, виховний, виробничий процеси професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) сприяє підвищенню якості подання навчальної інформації, підсилює

освітні ефекти від застосування інноваційних педагогічних методик, створює додаткові можливості для наближення теорії та практики, побудови індивідуальних освітніх траєкторій учнів, формування диференційованого підходу до учнів із різним рівнем готовності до навчання.

Зважаючи на важливість для освітянської практики, питання використання ІТ активно вивчають відомі науковці М. Кадемія, В. Биков, М. Жалдак, Р. Гуревич, Л. Калініна, А. Литвин та ін.

Застосування ІТ у ПТНЗ здійснюється багатьма шляхами: створення І-середовищ закладів профосвіти; розробка педагогічних програмних засобів; використання мультимедіа; розробка дистанційних курсів, введення ІТ в процес управління ПТНЗ; використання мережі Інтернет для забезпечення пошуку, зберігання, обробки інформації, програмно-методичного забезпечення; консультування; використання в навчальних цілях соціальних мереж; функціонування Web-сайтів ПТНЗ; здійснення профорієнтаційної роботи; створення електронних бібліотек, співпраця зі ЗМІ з метою популяризації закладу професійної освіти.

Можливість використання ІТ у дидактичних цілях зумовила потребу перегляду традиційних підходів до навчання й викладання, започаткувавши новий напрям в освітній діяльності.

Це призвело до появи нових дидактичних можливостей інформаційних технологій, що виникають у результаті взаємодії на відстані, прояв яких можна класифікувати через форму інформаційної взаємодії учасників освітнього процесу (електронні джерела інформації, викладач); час інформаційної взаємодії учасників процесу навчання. При цьому під дидактичними можливостями інформаційних технологій в процесі мережевого навчання будемо розуміти прояв дидактичних властивостей інформаційних технологій щодо [1]:

– електронної навчальної інформації при виконанні функцій створення, збору, обробки, зберігання, передачі та використання навчальної інформації, що реалізуються через методи інформаційних технологій у процесі навчання;

– організаційної та інформаційної взаємодії учасників процесу навчання.

Дидактичні можливості інформаційних технологій дозволяють у процесі освітньої діяльності реалізувати наступні **форми інформаційної взаємодії з дидактичними цілями:**

– взаємодія віддалених учасників процесу навчання між собою: викладача та учня або групи учнів, наприклад, при електронному листуванні, організації дискусій через телеконференції і відеоконференції;

– взаємодія учасників процесу навчання (викладача, учнів) із віддаленими джерелами інформації, наприклад, при здійсненні пошуку та систематизації

інформації, переміщення (навігації) гіпертекстовими ресурсами глобальної мережі.

При цьому за часом **інформаційної** взаємодії можливі два варіанти:

- всі учасники процесу навчання одночасно знаходяться в безпосередньому діалоговому режимі за комп'ютером, утворюючи синхронне взаємодію;
- учасники навчання знайомиться з навчальними матеріалами або виконують деяку дію за комп'ютером не одночасно з усіма, а в зручний для себе час, утворюючи асинхронне взаємодію.

До дидактичних можливостей ІТ відносимо наступні (за М. Кадемією та І. Шахіною) [2, с. 24]:

- індивідуалізація навчання;
- ущільнення навчальної інформації;
- створення стійкого пізнавального мотиву осмисленого процесу практики;
- забезпечення зв'язку теорії з практикою;
- диференціація навчання;
- управління пізнавальною діяльністю та формування в учнів творчих якостей;
- організація проблемно-орієнтованих баз знань на основі реалізації структурно-функціональних предметних і міжпредметних зв'язків;
- забезпечення адекватного емоційного стану учнів;
- можливість створення реальної досліджуваної ситуації;
- формування загальної культури мислення;
- створення сприятливих умов для самореалізації особистості;
- формування і розвиток інформаційної культури та розв'язування задач медіа-освіти.

Без сумніву, сучасну освіту неможливо уявити без використання комп'ютерних та інформаційних технологій. Але при використанні ІТ варто звернути увагу і на негативні тенденції їх застосування у навчально-виховному процесі.

Серед найсуттєвіших негативів вчені виокремлюють такі:

1. Можлива шкода здоров'ю (фіксована поза в положенні сидячи протягом тривалого часу; дія електромагнітного випромінювання монітора; втомленість очей, перевантаження).

2. Педагогічне невмотивоване, безсистемне та недоцільне їх використання (ігнорування дидактичних принципів навчання, використання сучасних засобів тільки заради самого факту його використання, переважання ігрової складової над навчальною), що не призводить до позитивних результатів в галузі розвитку особистості учнів або інтенсифікації навчального процесу; невміння педагога правильно побудувати заняття та точно визначити роль та місце сучасних засобів (досить часто відбувається показ усього фільму, а доцільним є демонстрація

окремих фрагментів; пояснення викладача дублюють текст слайдів, а як наслідок нераціональний розподіл навчального часу); різнопланово комп'ютеризація впливає на викладача (страх перед комп'ютером).

3. Проблема комунікаційної компетентності, можливість переносу технічного спілкування з комп'ютером на стосунки з іншими суб'єктами навчальної діяльності (під час спілкування в групі виробляється вміння вести діалог, пояснювати, доводити, переконувати, грамотно формулювати питання та коректно будувати відповідь; скорочення особистісного впливу викладача на студентів, а тим самим, й кількості та якості особистісних контактів – применшення ролі усної та письмової мови (переважає звук і зображення); під час електронного представлення лекційного матеріалу зникають емоційні моменти взаємодії (міміка, жести, інтонація); зниження соціалізації учнів.

4. Перевищення можливостей комп'ютера (представлення інформації сама по собі не забезпечує передачі знань, культури, а тому ІТ стають лише допоміжними); недостатня кількість навчальних електронних посібників для вищої школи (при створенні програми важко врахувати індивідуальні якості кожного студента та оригінальність мислення);

5. Необхідність надзвичайно потужної мотивації до уміння самостійно добувати знання; невміння знаходити необхідну інформацію в її різноманітті в Інтернеті; більшість учнів не підготовлені до оцінки та переробки великих обсягів інформації, яку раніше фахівець отримував протягом усього життя; труднощі у засвоєнні та оперуванні поняттями високого рівня абстракції.

6. Комп'ютери фіксують аналіз результатів у конкретній ситуації, простежують динаміку змін, проте оцінка носить формальних характер та не враховується ступінь досягнення поставлених цілей, внутрішніх спонукань.

7. Сучасні комп'ютерні конференції можуть зняти часові та просторові межі в процесі функціонування інформації, проте не можуть замінити реальних конференцій, дискусій.

8. Обов'язкова технічна складова даної технології (комп'ютерні аудиторії, мультимедійні проектори, комп'ютери, доступ до Інтернету) [4].

Освітянам, аби ефективно використовувати ІТ на уроках, необхідно підвищувати знання самостійно чи на курсах підвищення кваліфікації; здобувати необхідні навички роботи з ІТ та Інтернет-ресурсами.

Також Л. Калініна [3] радить вимагати від ІІІО створення відповідних курсів та їх систематичне оновлення відповідно до розвитку технологій; такі курси повинні мати методологічний складник використання технологічних навичок і вмінь; керівництву НЗ спільно з педагогічною та місцевою громадами розробити реальний для виконання план інформатизації закладу на основі розробленої державою, МОН Стратегії інформатизації освіти; спільно з місцевими громадами визначити реальні можливості та потреби забезпечення

закладу технікою; постійно використовувати сучасні ІКТ та Інтернет-інструменти в освітньому процесі для навчання та розвитку учнів.

Отже, використання інформаційних технологій у ПТНЗ з дидактичною метою відкриває можливості для оновлення змісту та методів навчання, розширює доступ до загальної та професійної освіти, створює сприятливі умови для самореалізації особистості, формування і розвитку інформаційної культури та розв'язування завдань медіаосвіти тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Запорожченко Ю. Г. Дидактичні можливості використання засобів ІКТ в навчанні дітей з особливими потребами. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: conf.iitlt.gov.ua/.../ТЕЗИ-Запорожченко_60_1390307852_
2. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : Навчальний посібник / Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2011. – 220 с.
3. Калініна Л. М. Інформатизація освіти. Стан та перспективи впровадження / Л. М. Калініна, В. В. Лапінський, О. М. Китайцев // Директор школи. – 2018. – С. 7-16. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710965/1/dyg-2018-009-block-7-16.pdf>.
4. Кравченя Э. М. Технические средства обучения / Э. М. Кравченя. – Мн. : Выш. шк., 2005. – 304 с.

УДК 378.147

*Е.В. Кучерова, старший преподаватель
Э.В. Какарека, старший преподаватель
Кафедра географии и методики преподавания географии
С.А. Подберезко, преподаватель
Кафедра морфологии и физиологии человека и животных
БГПУ имени М.Танка
Минск, Республика Беларусь*

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ У СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОХОЖДЕНИЯ УЧЕБНЫХ ПРАКТИК ПО ДИСЦИПЛИНАМ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНОГО ПРОФИЛЯ

Аннотация. Данная статья посвящена проблеме формирования исследовательских компетенций будущих учителей биологии и географии через призму учебной практики по предметам естественнонаучного цикла, которые приводят к развитию профессиональных, творческих, интеллектуальных навыков, являющихся базой для успешной реализации исследовательской деятельности специалиста

Ключевые слова: исследовательские компетенции, профессиональные компетенции, учебная практика, компетентностный подход, подготовка учителей, творческая деятельность